

บทนำ

^๕ ปัญญา ใช้บางยาง, ๗๕ อุบาสก พุทธสาวกในสมัยพุทธกาล, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๕๖). หน้า ๓.

เพื่อเป็นอุบาสก อุบาสิกาจึงเป็นการยืนยันว่าตนนับถือพระรัตนตรัย ดังมีปรากฏใน ปัพพัชชาภา
ดังนี้

เศรษฐีหบดีบิดาของยสกุลบบุตร ได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคว่า “พระองค์ผู้เจริญ
ข้าพระองค์นี้ ขอถึงพระผู้มีพระภาค พร้อมทั้งพระธรรม และพระสงฆ์เป็นสรณะ ขอพระผู้มี
พระภาคจงทรงจำข้าพระองค์ว่าเป็น อุบาสกผู้ถึงสรณะตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไปจนตลอดชีวิต”
เศรษฐีหบดีนั้นแล ได้เป็นเตวาจิกอุบาสก (ผู้กล่าวถึงรัตนะทั้ง ๓ ว่าเป็นสรณะ)^๖

มารดาและภรรยาเก่าของท่านพระยส ได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคดังนี้ว่า “พระองค์ผู้เจริญ
ภาชิตของพระองค์ชัดเจนไพเราะยิ่งนัก พระองค์ทรงประกาศธรรมแจ่มแจ้ง หม่อมฉันทั้งสองนี้
ขอถึงพระผู้มีพระภาค พร้อมทั้งพระธรรม และพระสงฆ์เป็นสรณะ ขอพระผู้มีพระภาคจงทรงจำ
หม่อมฉันทั้งสอง ว่าเป็นอุบาสิกาสู่ถึงสรณะ ตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไปจนตลอดชีวิต”^๗

จากตัวอย่างในสมัยพุทธกาล จะเห็นได้ว่า ผู้ใดได้พบและได้ฟังธรรมจากพระพุทธเจ้า
แล้ว ผู้นั้นจะเกิดความเลื่อมใส ศรัทธา ร่าเริงเบิกบานใจ บ้างได้ดวงตาเห็นธรรม บ้างได้บรรลุธรรม
จึงพร้อมประกาศตนยืนยัน อย่างจริงใจ อย่างจริงจัง อย่างมั่นคง อย่างไม่คลอนแคลนว่าเป็นผู้นับถือ
พระพุทธศาสนาตลอดชีวิต เรียกว่า อุบาสก อุบาสิกา

ปัจจุบัน “ผู้ประกาศตนแสดงว่าเป็นผู้นับถือพระพุทธเจ้าเป็นของตนเป็นการแสดงตน
ให้ปรากฏว่ายอมรับนับถือพระพุทธศาสนาประจำชีวิตของตน เรียกว่า พุทธมามกะ”^๘
แม้พระมหากษัตริย์ คือ “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชยังได้มีพระราชดำรัสประกาศ
พระองค์เป็นพุทธมามกะ ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๓๓”^๙
พระพุทธศาสนาจึงเป็นศาสนาที่พระมหากษัตริย์ไทยทรงนับถือและทรงเป็นองค์ศาสนูปถัมภก นับเป็น
เรื่องสำคัญที่ผู้นับถือพระพุทธศาสนาทุกคนควรประกาศตนเป็นพุทธมามกะด้วยเช่นกัน เป็นที่ทราบ
กันว่ามีประชากรชาวไทยนับถือพระพุทธศาสนาประมาณ ๙๕% ซึ่งนับถือกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ
หลายชั่วอายุคน มีอิทธิพลและมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน ในจำนวน
ผู้นับถือศาสนาพุทธทั้งหมดนี้ไม่ปรากฏชัดว่า มีการประกาศตนเป็นพุทธมามกะหรือไม่อย่างไร พบแต่
มีการจัดพิธีการประกาศตนเป็นพุทธมามกะของนักเรียนชั้น มัธยม ๑ และ มัธยม ๔ ในสังกัดของ
กระทรวงศึกษาธิการเท่านั้น นับเป็นข้อน่าสังเกตที่ผู้นับถือพระพุทธศาสนาที่เรียกกันว่า ชาวพุทธ
แต่กลับไม่มีการประกาศตนแสดงเจตนาให้ปรากฏว่านับถือพระพุทธศาสนา ดังในสมัยพุทธกาลที่มี
การประกาศตนเป็น อุบาสก อุบาสิกา นั้นหมายความว่า เป็นชาวพุทธแต่เพียงในนามเท่านั้น ปัจจุบัน

^๖ วิ.ม. (ไทย) ๔/๒๗/๓๔.

^๗ วิ.ม. (ไทย) ๔/๒๗/๓๗.

^๘ คำเรื่อง วุฒิจันทร์ และคณะ, ศาสนพิธี ฉบับกรมการศาสนา (แก้ไขปรับปรุง), พิมพ์ครั้งที่ ๖,
(กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๓), หน้า ๘.

^๙ อาบ นคะจิต และคณะ, พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชในฐานะทรงเป็น
พุทธมามกะและทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๓๙), หน้า ๑๔.

สังคมไทยเกิดปัญหามากมายหลายด้าน เช่น ปัญหาส่วนบุคคล ปัญหาสาธารณะโดยเฉพาะอย่างยิ่ง “ปัญหาสังคม หมายถึง สภาวะทางสังคมและพฤติกรรมของบุคคลที่ไม่พึงปรารถนาที่สร้างความเดือดร้อนหรือความทุกข์ให้กับตนเองและผู้อื่น”^{๑๐} อีกทั้งมีผลงานการวิจัย พบข้อสรุปดังนี้

๑. สังคมไทยปัจจุบัน มีปัญหาจริยธรรมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด และมีคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับน้อย สาเหตุสำคัญที่สุดมาจากครอบครัว ซึ่งมีการอบรมเลี้ยงดูที่ขาดประสิทธิภาพ ขาดตัวแบบที่ดี ทำให้เด็กและเยาวชนขาดจิตสำนึกที่ดี ขาดความรับผิดชอบ ไม่มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจ มีการเน้นด้านวัตถุมากกว่าจิตใจ มีความประพฤติปฏิบัติที่ขาดการยับยั้งชั่งใจ ถูกชักจูงได้ง่าย และเลียนแบบวัฒนธรรมตะวันตกที่หลั่งไหลเข้ามาทางช่องทางต่างๆ และสื่อต่างๆ

๒. ระบบการศึกษาขาดประสิทธิภาพ ไม่เน้นหนักในด้านคุณธรรมจริยธรรม

๓. สถาบันศาสนา ไม่ได้ทำหน้าที่ในการปลูกฝัง ถ่ายทอด อบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่บุคคลอย่างจริงจัง ขาดตัวแบบที่ดีทางด้านศาสนา และศาสนาไม่สามารถยึดเหนี่ยวจิตใจให้คนทำได้

๔. สังคมโดยรวมอ่อนแอ ไม่มีระบบป้องกันและควบคุมพฤติกรรมของคน ระบบกฎหมายและระบบลงโทษไม่สามารถทำให้คนเกรงกลัว ขาดความละอาย ประพฤติผิดในรูปแบบต่างๆ^{๑๑}

จากผลสรุปงานวิจัยนี้จะเห็นว่า ในรอบหลายทศวรรษที่ผ่านมา ได้เกิดปรากฏการณ์ปัญหาสังคม ประจักษ์ชัดมากมาย ดังตัวอย่าง นักร้องชายกระโดดตึกหวังฆ่าตัวตาย อีกทั้งปัญหาความผิดหวังในเรื่องต่างๆ ระบบทุนนิยม ระบบบริโภคนิยม ทำให้พ่อแม่เร่งหาเงินไม่มีเวลาอบรมดูแลสั่งสอนบุตรของตน ชาวพุทธเข้าไม่ถึงหลักธรรมคำสอน ขาดการศึกษาเรียนรู้ ปฏิบัติไม่ถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา นอกจากนี้มีการตีวิชาหน้าที่ศีลธรรมออกจากหลักสูตรการเรียนการสอน เป็นต้น จึงปรากฏชาวพุทธเป็นจำนวนมาก ไม่นับถือพระพุทธเจ้าแต่หันไปนับถือเทพเจ้าต่างๆ ไม่นับถือพระธรรมแต่หันไปนับถือความเชื่ออื่นๆ ไม่นับถือพระสงฆ์แต่หันไปนับถือบุคคลผู้มีอำนาจให้คุณให้โทษแก่ตน จนเกิดปัญหาสังคมมากมายดังกล่าว

พุทธมามกะ ในฐานะพุทธบริษัทในพระพุทธศาสนา จึงเป็นเรื่องสำคัญต่อบุคคล สังคม และประเทศไทย ดังมีบทความหนึ่งได้กล่าวถึงความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาประจำชาติ กล่าวสรุปว่า “พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาของประชากรส่วนใหญ่ เป็นแกนนำและเป็นรากฐานของวัฒนธรรมไทย เป็นศูนย์รวมจิตใจทำให้เกิดความสามัคคีในหมู่ชนชาวไทย เป็นหลักการที่จะช่วยดำรงรักษาเสรีภาพในการนับถือศาสนา เป็นสถาบันคู่ชาติไทย เป็นมรดกและคลังสมบัติอันล้ำค่าของชนชาติไทย”^{๑๒}

^{๑๐} สุเทพ สุวีรางกูร, **ปัญหาสังคม**, (กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส. พรีนติ้ง เฮาส์, ๒๕๕๑), หน้า ๒.

^{๑๑} เพ็ญแข ประจันปัจฉินัก, **การยกระดับคุณธรรม จริยธรรมของสังคมไทยเพื่อการปฏิรูปสังคม : แนวทางและการปฏิบัติ**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๕๑), หน้า ๒-๓.

^{๑๒} ชาญณรงค์ บุญหนุน. “อ่านหนังสือพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) สำนว่งทำที่ต่อกรณีศาสนาประจำชาติ”. ใน **น่านาสาระ**, รวบรวมจัดพิมพ์โดย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท เอ็ม เอ็นเตอร์ไพรส์ จำกัด, ๒๕๕๗) : ๑๑๙-๑๒๘.

พระพุทธศาสนา มีความสำคัญต่อสังคมไทย ในฐานะเป็นศาสนาของบรรพบุรุษ คนไทย ยอมรับเป็นหลักธรรมในการประพฤติปฏิบัติของชาวพุทธ มีผลต่อชีวิตตนเองและการอยู่ร่วมกัน ในสังคมส่วนรวม ทุกชีวิตมุ่งหวังความสุข ความสงบ ปราศจากความทุกข์ทั้งปวง อุบาสก อุบาสิกา หรือในปัจจุบันเรียกว่า พุทธมามกะ ผู้ประกาศตนเป็นผู้นับถือพระพุทธศาสนา จึงควรรู้วิธีปฏิบัติตน

ดังนั้น จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ความเป็น พุทธมามกะและวิธีปฏิบัติตามหลักธรรม เป็นเรื่องที่ชาวพุทธทุกคนควรตระหนักรู้และใส่ใจ ผู้วิจัย จึงสนใจศึกษาวิเคราะห์เรื่องความเป็นพุทธมามกะในสังคมไทย เพื่อได้องค์ความรู้ใหม่อย่างเป็น รูปธรรม และเน้นสารธรรม เป็นแบบอย่างหรือแนวทางให้ชาวพุทธทั้งหลาย เกิดความเลื่อมใส ศรัทธา และเคารพอย่างแน่วแน่ในพระรัตนตรัย อันเป็น สรณะ เป็นที่พึ่ง ที่ระลึก เป็นเครื่องยึดเหนี่ยว ทางจิตใจ เป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม และอยู่บนหนทางแห่งความดี มีความสนใจมุ่งศึกษาเรียนรู้ ความเป็นพุทธมามกะและวิธีปฏิบัติ มีความเข้าใจและสามารถนำวิธีปฏิบัติมาประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันอย่างถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา ดังในสมัยพุทธกาล ทำให้ชีวิตมีความสุข ปราศจากความทุกข์ ครอบครัวยั่งยืน สังคมมั่นคง นับเป็นสิ่งดีงามเป็นรากฐานแห่งความเจริญ ของตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ อีกทั้งเป็นการสืบต่ออายุของพระพุทธศาสนาอีกด้วย

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑.๒.๑ เพื่อศึกษาความเป็นมาและวิธีปฏิบัติของพุทธมามกะในสมัยพุทธกาล
- ๑.๒.๒ เพื่อศึกษาความเป็นมาและวิธีปฏิบัติของพุทธมามกะในสังคมไทย
- ๑.๒.๓ เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความเป็นพุทธมามกะในสังคมไทย

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

- ๑.๓.๑ ความเป็นมาและวิธีปฏิบัติของพุทธมามกะในสมัยพุทธกาลเป็นอย่างไร
- ๑.๓.๒ ความเป็นมาและวิธีปฏิบัติของพุทธมามกะในสังคมไทยเป็นอย่างไร
- ๑.๓.๓ ความเป็นพุทธมามกะในสังคมไทยเป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และเชิง พรรณนา (Descriptive Research) มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

- ๑.๔.๑ ข้อมูลเกี่ยวกับพุทธมามกะในสมัยพุทธกาล ศึกษาและค้นคว้าจากพระไตรปิฎก ของพระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นหลัก
- ๑.๔.๒ ข้อมูลเกี่ยวกับพุทธมามกะในสังคมไทย ศึกษาและค้นคว้าจากเอกสาร งานวิจัย และหนังสือต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นหลักฐานสนับสนุนในการวิจัย

๑.๕ คำนิยามของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

๑.๕.๑ พุทธมามกะ คือ ผู้รับเอาพระพุทธเจ้าเป็นของตน, ผู้ประกาศตนว่าขอถึงพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์เป็นสรณะที่พึ่ง, เป็นผู้นับถือพระพุทธศาสนาประจำชีวิตของตน หมายถึง พุทธมามกะในสังคมไทย

๑.๕.๒ อุบาสก อุบาสิกา คือ ชาย หญิง ผู้ประกาศตนว่าขอถึงพระพุทธเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์เป็นสรณะในสมัยพุทธกาล ในปัจจุบันเรียกว่า พุทธมามกะ

๑.๕.๓ พระพุทธศาสนาเถรวาท คือ พระพุทธศาสนาที่สืบมายุคแรกสุด ถือตามหลักพระธรรมวินัยที่พระอรหันต์ ๕๐๐ รูป ได้ประชุมสังคายนาครั้งแรก และรวบรวมเป็นพระไตรปิฎก

๑.๖ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.๖.๑ เอกสารที่เกี่ยวข้อง

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “กาลานุกรม พระพุทธศาสนาในอารยธรรมโลก” เรื่องการประกาศตนเป็นพุทธมามกะของ ดร.อัมเบตการ์ สรุปว่า “เขาสิ้นหวังต่อระบอบวรรณะของศาสนาฮินดู และเมื่อได้ศึกษาอย่างจริงจังแล้วจึงตัดสินใจละทิ้งศาสนาฮินดูและนำชนจันทาล ประมาณ ๒ แสนคน ประกอบพิธีปฏิญาณตนไม่เป็นทาสต่อวรรณะ หมายความว่า เป็นการเปลี่ยนด้วยความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา”^{๑๓}

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “จาริกบุญ-จาริกธรรม” เรื่องบทบาทของท่านอนาถบิณฑิกอุบาสก ผู้ขอถึงพระผู้มีพระภาคเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์ สรุปว่า “ท่านอนาถบิณฑิกอุบาสก อุปถัมภ์บำรุงพระสงฆ์เป็นอย่างยิ่ง พร้อมทั้งอุปถัมภ์คนยากคนจนคนอนาถทั้งหมด วิธีการปฏิบัติตามหลักธรรมคือ อุปถัมภ์พระศาสนาโดยการบำรุงพระสงฆ์สาวกบำเพ็ญทานบารมี สงเคราะห์คนยากจน”^{๑๔}

พระบุญฤทธิ์ ปั่นทิโต (จันทรสมบุรณ์) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “Buddhist Sound from Australia ฉบับแปลไทย” สรุปว่า “พุทธศาสนิกชนที่ดี คือ ศรัทธาในพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ถือเป็นสรณะแน่นอน รักษากาย วาจา ใจ ให้เป็นไปตามคำสอนของพระพุทธองค์ มีธรรม ๔ ประการ คือ ศรัทธา (ในพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ พระนิพพาน) หิริ โอตตัปปะ (ละอายและเกรงกลัวต่อบาป) ปัญญา (มองเห็นสภาพธรรมตามความเป็นจริง)”^{๑๕}

^{๑๓} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), กาลานุกรม พระพุทธศาสนาในอารยธรรมโลก, พิมพ์ครั้งที่ ๗/๑, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ผลิณม, ๒๕๕๖), หน้า ๑๙๙.

^{๑๔} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), จาริกบุญ-จาริกธรรม, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สหธรรมิก, ๒๕๔๑), หน้า ๒๕๒-๒๕๘.

^{๑๕} พระบุญฤทธิ์ ปั่นทิโต, Buddhist Sound from Australia ฉบับแปลไทย, (กรุงเทพมหานคร : หจก.โรงพิมพ์เลิศศิลป์, ๒๕๕๖), หน้า ๕๐.

พระเทพวิสุทธิเมธี (ปัญญานันทภิกขุ) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “ที่พึ่งอันประเสริฐ” สรุปว่า “เรื่องของธรรมะเป็นเรื่องจำเป็นสำหรับชีวิต เป็นสิ่งที่เราต้องนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน สิ่งที่เราเรียกว่า ธรรมะ แปลว่า ที่พึ่ง หรือหลักของใจ เรานับถือพระพุทธศาสนาจึงถือเอา พระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ เป็นธรรมะ”^{๑๖}

พระศรีญาณโสภณ (ปิยโสภณ) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “ระเบียบขาวพุทธ” สรุปว่า “โลกอยู่ในยุคเปลี่ยนแปลง จิตใจของผู้คนเปลี่ยนไป ถ้าพึ่งพระสงฆ์ไม่สามารถจะดำรงรักษาพระพุทธศาสนาไว้ได้ จำเป็นต้องพึ่งบุญรัฐ ส่งเสริม และคุ้มครอง ฝ่ายบริหารจะต้องตระหนักถึงความสำคัญ ในความเป็นพุทธมามกะในตำแหน่งสำคัญนี้ เพื่อเป็นหลักประกันให้ชาวพุทธมั่นใจ”^{๑๗}

๑.๖.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระมหานิคม นิคโค ได้ศึกษาเปรียบเทียบบทบาทการเผยแผ่ธรรมของอุบาสิกในครั้งพุทธกาลกับอุบาสิกไทยในปัจจุบัน พบว่า พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธองค์นั้น ได้ดำเนินการสืบทอดมาจนถึงปัจจุบันได้ ๒๐๐๐ กว่าปีแล้ว ซึ่งพระธรรมวินัยเปรียบเสมือนตัวแทนองค์พระศาสดามีพุทธบริษัท คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกาได้ช่วยกันทะนุบำรุงรักษา ปฏิบัติ ทรงจำ และเผยแผ่สืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน^{๑๘}

พระมหาชัยวัฒน์ อภิญาณจารี ได้ศึกษาวิเคราะห์บทบาทของนางวิสาขาอุบาสิกา พบว่า สมัยพุทธกาล บุคคลผู้ให้ความอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนามีทั้งฝ่ายที่เป็นอุบาสกและอุบาสิกาฝ่ายอุบาสกที่ปรากฏบ่อยได้แก่ท่านอนาถปิณฑิกเศรษฐี พระเจ้าพิมพิสาร ธัญชัยเศรษฐี เป็นต้นฝ่ายอุบาสิกาที่ปรากฏบ่อยได้แก่ นางสุชาดา นางวิสาขามหาอุบาสิกา นางสุปวาสา เป็นต้น^{๑๙}

พระมหาถวิล เตชะคำ ได้ศึกษาอุบาสกในพระไตรปิฎก พบว่า อุบาสกมีส่วนสำคัญในการแก้ปัญหาและช่วยชำระอธิกรณ์ที่เกิดขึ้นให้หมดสิ้น ในกรณีดังกล่าวนี้เป็นเรื่องที่พระสงฆ์ต้องเป็นผู้สอบสวนหาความจริง แต่เนื่องจากเป็นอธิกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เป็นโลกวัชชะซึ่งเป็นโทษที่ชาวโลกติเตียน พระพุทธองค์จึงเห็นว่าไม่เหมาะสมที่จะให้พระสงฆ์เข้าไปหาหลักฐานข้อเท็จจริง

^{๑๖} พระเทพวิสุทธิเมธี (ปัญญานันทภิกขุ), **ที่พึ่งอันประเสริฐ**, (กรุงเทพมหานคร : กิจประสานการพิมพ์, ๒๕๓๗), หน้า ๔-๖.

^{๑๗} พระศรีญาณโสภณ (ปิยโสภณ), **ระเบียบขาวพุทธ**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พลัสเพรส, ๒๕๕๓), หน้า ๗-๘.

^{๑๘} พระมหานิคม นิคโค, “เปรียบเทียบบทบาทการเผยแผ่ธรรมของอุบาสิกในครั้งพุทธกาลกับอุบาสิกไทยในปัจจุบัน”, **วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗), หน้า ๑๙๓.

^{๑๙} พระมหาชัยวัฒน์ อภิญาณจารี, “การศึกษวิเคราะห์บทบาทของนางวิสาขามหาอุบาสิกาที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑), หน้า ๒, ๖๙.

จึงได้มอบหมายให้เป็นหน้าที่ของพระสงฆ์ อุบาสก ช่วยกันตัดสินวินิจฉัยโดยใช้หลักความถูกต้อง ในที่สุดปัญหาและอิทธิพลที่เกิดขึ้นก็ระงับได้^{๒๐}

รังษี สุทนต์ ได้ศึกษาวิเคราะห์บทบาทของอนาถบิณฑิกเศรษฐีอุบาสกที่ปรากฏในคัมภีร์ พระพุทธศาสนา พบว่า อนาถบิณฑิกเศรษฐี เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าวันละ ๒ ครั้ง ทุกครั้งที่เข้าเฝ้า พระพุทธเจ้าทรงแสดงพระธรรมเทศนาโปรดท่านเศรษฐีอุบาสกครั้งละ ๑ กัณฑ์ อุบาสกในสมัย พุทธกาล สนใจศึกษาพระธรรมและช่วยเผยแผ่หลักธรรมคำสั่งสอน^{๒๑}

จำนงค์ สวมประคำ ได้ศึกษาหลักธรรมสำหรับฆราวาสในพระสูตรที่พระพุทธเจ้า ทรงแสดงแก่อนาถบิณฑิกเศรษฐี พบว่า พุทธวิธีในการสอนพุทธบริษัท ทรงใช้ปรัชญาพื้นฐานที่ว่า ในการดำรงชีวิตของมนุษย์ มีความแปรปรวน เดือดร้อน มีปัญหามากมายซึ่งเรียกว่าทุกข์ มนุษย์จึง ดิ้นรนแก้ปัญหา เพื่อจะได้พ้นทุกข์ มีความสุข ซึ่งพระพุทธองค์มีวิธีสอนให้พ้นทุกข์^{๒๒}

อาบ นคจิต และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่องพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ในฐานะทรงเป็นพุทธมามกะและทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก พบว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช ทรงเป็นพุทธมามกะและทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภกอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อ พระพุทธศาสนา ต่อประชาชนเองและต่อสังคมประเทศชาติโดยรวม^{๒๓}

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวมา สรุปได้ว่าส่วนใหญ่กล่าวถึง บทบาทของอุบาสก อุบาสิกา เน้นที่การเผยแผ่ธรรม อุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนา และร่วมกับ พระสงฆ์แก้ปัญหา ช่วยชำระอิทธิพล แต่ยังไม่มียานวิจัยที่ศึกษาวิธีการปฏิบัติตนของพุทธมามกะ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจเลือกทำวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์ความเป็นพุทธมามกะในสังคมไทย” เพื่อนำข้อค้นพบมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เพื่อความดีงาม ประกอบด้วยคุณธรรม และจริยธรรม เพื่อให้ชีวิตมีความสุข ดับทุกข์ของตนเอง และส่งผลดีต่อสังคมชาวพุทธโดยรวม

๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย

^{๒๐} พระมหาถวิล เตชะคำ, “อุบาสกในพระไตรปิฎก”, วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐), หน้า ๗๘.

^{๒๑} รังษี สุทนต์, “การศึกษาวิเคราะห์บทบาทของอนาถบิณฑิกอุบาสกที่ปรากฏในคัมภีร์ พระพุทธศาสนา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย, ๒๕๔๔), หน้า ๑๓๗.

^{๒๒} นายจำนงค์ สวมประคำ, “ศึกษาหลักธรรมสำหรับฆราวาสในพระสูตรที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่ อนาถบิณฑิกเศรษฐี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๘๒.

^{๒๓} อาบ นคจิต และคณะ. “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชในฐานะทรงเป็น พุทธมามกะและทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก”, รายงานผลการวิจัย, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๓๙), หน้า ก.

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นแบบวิจัยภาคเอกสาร (Documentary Research) โดยมีระเบียบวิธีการวิจัย ดังต่อไปนี้

๑.๗.๑ ค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล จากคัมภีร์พระไตรปิฎกของพระพุทธศาสนาเถรวาท ที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอุบาสก อุบาสิกา และวิถีปฏิบัติของอุบาสก อุบาสิกาที่ปรากฏในสมัยพุทธกาล

๑.๗.๒ ค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล จากเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพุทธมามกะ และวิถีปฏิบัติของพุทธมามกะที่ปรากฏในสังคมไทย

๑.๗.๓ ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล ที่ได้จากข้อ ๑.๗.๑ และ ข้อ ๑.๗.๒ และอาศัยอุบาสกธรรม มาเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์

๑.๗.๔ สรุปผลการวิจัย และนำเสนอข้อมูล

๑.๘ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๘.๑ ทำให้ทราบความเป็นมาและวิถีปฏิบัติของพุทธมามกะในสมัยพุทธกาล

๑.๘.๒ ทำให้ทราบความเป็นมาและวิถีปฏิบัติของพุทธมามกะในสังคมไทย

๑.๘.๓ ทำให้สามารถวิเคราะห์ ความเป็นพุทธมามกะในสังคมไทยและวิถีปฏิบัติถูกต้อง หรือสอดคล้องกับหลักอุบาสกธรรมหรือไม่